Gezamenlijke Uitgangspunten Overdacht wegbeheer

Gezamenlijke uitgangspunten onderzoek naar een mogelijke overdracht van wegen van HHNK aan gemeenten Waterland, Edam-Volendam, Landsmeer, Wormerland, en Purmerend.

Gezamenlijke Uitgangspuntennotitie
HHNK en Samenwerkende Waterlandse gemeenten
28 februari 2023 (definitief concept) versie 2.2

Gezamenlijke uitgangspuntennotitie

Proloog
Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier (HHNK) beheerde ruim 1.400 kilometer wegen buiten de bebouwde kom. Het algemeen bestuur van HHNK, het college van hoofdingelanden, heeft in 2015 uitgesproken dat het beheer van wegen geen kerntaak is van het waterschap. HHNK streeft sindsdien naar een overdracht van het wegbeheer aan de gemeenten en provincie Noord-Holland. Met 18 gemeenten, waaronder de gemeenten (voormalig) Beemster, Edam-Volendam, Landsmeer, Oostzaan, Purmerend, Waterland en Wormerland, zijn eind 2017 intentieovereenkomsten gesloten om te verkennen of, en onder welke voorwaarden en omstandigheden, een wegenoverdracht mogelijk is. Met alle overige gemeenten zijn afspraken gemaakt en zijn de wegen overgedragen. Vanaf 1 januari 2023 beheert HHNK nog circa 380 km wegen in de vijf Waterlandse gemeenten.

Om hier inhoudelijk sturing aan te geven is gezamenlijk deze uitgangspunten notitie opgesteld. Deze notitie bevat uitdrukkelijk uitgangspunten voor de inhoudelijke onderzoeken naar de uiteindelijke business case. De uitgangspunten in deze notitie staan daarmee niet gelijk aan de definitieve principes voor een mogelijke wegenoverdracht. De uitgangspunten blijven onderdeel van het gesprek en bieden ruimte voor maatwerk.

De uitkomsten worden aan de besturen van de respectievelijke gemeenten en het hoogheemraadschap voorgelegd. Immers, de afzonderlijke gemeenteraden en college van hoofdingelanden (HHNK) hebben het laatste woord door de uiteindelijke business case vast te stellen en daarmee de overdracht van de wegen.

1. Wegen op dijken

In de businesscase worden voor de dijkwegen de risico's, zoals een instabiele dijk, apart benoemd. Voor deze risico's wordt een opslag voor de eenheidsprijzen gehanteerd om eventuele zetting en schaden op te vangen. Schade aan de weg door toedoen van de dijk zijn kosten voor HHNK. Schade aan de dijk door de weg zijn kosten voor de wegbeheerder. De juridische vastlegging vooraf over de afspraken hoe om te gaan met schade wordt door de projectgroep nader uitgewerkt. Dit heeft verder geen invloed op de inhoud van de businesscase, maar vormt wel een onderdeel van het totaal beeld dat nodig is om tot een juiste afweging van een mogelijke overdracht te komen. Om te streven naar lage maatschappelijke kosten is een goede samenwerking tussen de beheerders noodzakelijk. Dit zal vragen om duidelijke ambtelijke werkafspraken over projecten (zoals dijkversterking) en de afstemming van (groot) onderhoud.

2. Onderhoudssystematiek / gegevensbeheer

HHNK levert de beheerdata aan conform landelijke CROW beheersystematiek die door de gemeente wordt gehanteerd. Hierbij worden de HHNK-categorieën gelijkgeschakeld aan die van de gemeente volgens onderstaande tabel.

Gemeenten			
Categorie	**Kwalificatie**	**Urgentie**	**Percentage**
A en A+	zeer goed + goed	na 5 jaar	minimaal 30%
B	matig	binnen 5 jaar	minimaal 50 %
C	slecht	binnen 2 jaar	maximaal 15 %
D of geen beoordeling	achterstand	direct nodig	maximaal 5%

Daar waar de beheerders van HHNK en gemeenten er niet met elkaar uit komen, wordt er door een onafhankelijk bureau een inspectie en onderzoek uitgevoerd. Bij deze inspecties en onderzoeken gaat het niet alleen om wat aan het oppervlak zichtbaar is, maar ook om onderzoek naar restlevensduur van de fundering en onderliggende asfaltlagen. HHNK en gemeenten doen aan de hand van onderzoeksresultaten gezamenlijk (projectgroep) een voorstel waaruit de bestuurlijke keuze moet blijken en leggen dit voor aan de stuurgroep met de bestuurders van de gemeenten en HHNK.

Kosten voor dit onderzoek worden (in lijn met afspraak intentieovereenkomst) evenredig gedeeld door gemeente en HHNK. Indien het onderhoudsniveau ten tijde van de overdracht niet het afgesproken niveau heeft, zijn de kosten voor het verhogen van dit niveau voor HHNK. Deze kosten zullen in een dergelijk geval worden verrekend in de businesscase.

Wegen met een (structureel) wateroverlast, zoals oppervlaktewater op de weg bij bepaalde windrichting en wegen met (structureel) zettingsproblemen en daardoor scheurvorming in het asfalt en afschuiving richting wegsloot, worden niet overgenomen van het HHNK voordat er een acceptabele oplossing is geboden. In de projectgroep is geïnventariseerd welke wegen dit betreft. Hieruit volgt dat deze situatie zich zowel in gemeente Waterland als Purmerend voordoet. Er is een memo opgesteld met een beschrijving van de situatie en de te nemen maatregelen voor korte en langere termijn. Voorgesteld wordt dat gemeente Waterland en HHNK onderling afstemmen hoe bovenstaande memo wordt vastgesteld. De uitkomsten zullen verwerkt worden in de businesscase van de gemeente Waterland.

3. Kwaliteitsniveau

Gemeenten bepalen samen een realistisch beheerniveau voor de wegen in het buitengebied voor de berekeningen in de businesscase. Uitgangspunt hierbij is dat het kwaliteitsniveau aansluit op het geldende gemeentelijke beheerniveau.

4. Verkeer

Alle verkeersborden, vri's, bewegwijzering, wegmeubilair en belijning voldoen voorafgaand aan/ten tijde van de overdracht aan de wettelijke richtlijnen.

5. Recreatieve wandelpaden

De recreatieve wandelpaden zijn in kaart gebracht. In de gemeenten Edam-Volendam, Purmerend en Wormerland liggen de recreatieve paden op keringen van HHNK. Dit zijn zogeheten "groene dijken". Het eigendom en onderhoud hieraan blijft bij HHNK. Het formele "wegbeheer" (zoals dit in de Wegenwet benoemd is) draagt HHNK over aan de gemeenten. Tevens wordt de afspraak bekrachtigd dat de gemeenten op generlei wijze aansprakelijk gesteld kunnen worden voor eventuele schaden. HHNK heeft de plicht om de paden te onderhouden en daarmee de verantwoordelijkheid om de paden in goede staat te houden. Er zijn daarnaast ook enkele fietspaden, wandelpaden en bruggen met een hoofdzakelijk recreatief belang. Met de gemeente Waterland en het recreatieschap worden gesprekken gevoerd over een taakverdeling tussen gemeente (eigendom en beheer) en het recreatieschap (onderhoud).

Eigendom, beheer en onderhoud
Eigendom: Een groene dijkweg is onverhard. Het is niet mogelijk om een recht van opstal te vestigen op iets als een onverhard pad – anders dan bij een verharde dijkweg. Het eigendom blijft bij HHNK.
Beheer: het formele wegbeheer wil HHNK overdragen aan de gemeenten. Dit betreft het nemen van verkeersbesluiten en de vermelding van de gemeente als wegbeheerder in de legger.
Onderhoud: al het onderhoud wordt door HHNK uitgevoerd.

Kosten
De gemeenten betalen voor het onderhoud geen vergoeding aan HHNK.

6. Groen

Voorafgaand aan de overdracht wordt de conditie van de bomen bepaald. HHNK levert hiervoor alle gegevens van de bestaande bomen, zoals waardevolle/monumentale bomen en de boomveiligheidscontroles aan. Hierbij is speciale aandacht voor bomen die onderdeel uitmaken van het UNESCO-erfgoed. Indien herstelacties, onderhoud of herplant door HHNK noodzakelijk zijn, worden deze door HHNK uitgevoerd. Als dit niet mogelijk blijkt, dan worden afspraken gemaakt over een eenmalige bijdrage van HHNK aan de gemeente.

De aanplant van deze bomen gebeurt volgens de werkwijze zoals beschreven in het Bomenplan/handboek norminstituut bomen, en is niet in strijd met aanleg en beheer van de wegen.

HHNK verstrekt voorafgaand aan de overdracht een overzicht met de locaties waar ongewenste uitheemse planten (exoten) voortkomen, zoals Japanse duizendknoop, Ambrosia, Reuzenberenklauw e.d.

7. Wegsloten

De gemeente wordt na overname van de wegen conform wet- en regelgeving (zoals Wegenwet, Legger en de Keur) eigenaar en beheerder van de aanliggende wegsloten, inclusief beschoeiing exclusief primaire waterlopen en waterlopen naast dijken.
Onder wegsloten wordt verstaan: sloten waarvan duidelijk is dat ze alleen een functie voor de weg hebben. De Wegenwet schrijft voor dat de onderhoudsplichtige van de weg ook onderhoudsplichtig is voor de wegsloot. Omdat het hier een simpele wegsloot betreft, is er geen sprake van aanwezigheid van een onderhoudsverplichting vanuit een andere functie van de sloot. De wegeigenaar is hier de volledige onderhoudsplichtige.

Op verzoek van de gemeente(n) voert HHNK voor een termijn van 10 jaar het onderhoud uit aan de wegsloten. Dit onderhoud ziet enkel op het baggeren van de wegsloten en het nat maaien waar dit vaarbaar uitvoerbaar is. De overgangstermijn wordt effectief gebruikt voor het overdragen van kennis en kunde van HHNK aan de gemeenten.

Baggerdepots
In de overdracht stedelijk water (Wormerland, Landsmeer en Edam-Volendam) worden afspraken omtrent baggerdepots meegenomen.

8. Oneigenlijk gebruik

Er wordt een bindende inventarisatie gemaakt van de oneigenlijk grondgebruik situaties die zich ten tijde van de overdracht voordoen, zo nodig voorzien van de nodige dossiervorming/overdracht. Aan de hand van deze inventarisatie kan een goede inschatting worden gemaakt van de bestuursrechtelijke en privaatrechtelijke acties (en de hiermee gepaard gaande tijd en middelen) die nodig zijn.

Het oneigenlijk gebruik wordt nader gecategoriseerd: 1) situaties die de verkeersonveiligheid belemmeren, 2) situaties die het beheerwerk (uitvoering) belemmeren en 3) overige situaties. Op basis van de inventarisatie worden nadere afspraken gemaakt tussen gemeenten en HHNK over het beëindigen van het oneigenlijk gebruik.

9. Kunstwerken (bruggen of duikers)

Een beweegbare brug op een gemeentegrens wordt in beheer en eigendom ondergebracht bij de gemeente waar de installatie van de brug zich bevindt. Een civiel kunstwerk op een gemeentegrens komt in beheer en eigendom bij de gemeente waar > 55% van het oppervlak binnen de gemeente ligt. Is het bijna gelijk (45-55 %) dan wordt het beheer en eigendom ondergebracht bij de gemeente met de meeste inwoners. In bijlage 1 wordt het overzicht gegeven hoe de verdeling tussen de gemeente er conform deze uitgangspunten uit ziet.

Over eigendom en beheer worden met de betreffende gemeente afspraken vastgelegd. Dit uitgangspunt geldt tenzij er van oudsher, gezien de geschiedenis een andere eigenaar logischer is. Betreffende gemeenten maken hier onderling afspraken over voordat HHNK het kunstwerk aan één van die gemeenten overdraagt.

Civiele kunstwerken die ten behoeve van het waterbeheer of waterkering aanwezig zijn, gaan over van gemeenten naar HHNK. Bij combinaties tussen meerdere kunstwerken komt de combinatie van objecten in beheer en eigendom bij het HHNK.

Duikers
Civiele kunstwerken die ten behoeve van het waterbeheer of waterkering aanwezig zijn, gaan over van gemeenten naar HHNK. Bij combinaties tussen meerdere kunstwerken komt de combinatie van objecten in beheer en eigendom bij HHNK.

Als er een waterstaatkundig aanleiding of belang is om het kunstwerk aan te passen, draagt het HHNK deze (meer)kosten. Gemeenten stemmen dit te zijner tijd af met het waterschap.

De peil regulerende kunstwerken die op dit moment in eigendom zijn van de gemeente, gaan naar HHNK. HHNK let niet alleen op de waterkwantiteit, maar ook op de waterkwaliteit.

10. Openbare verlichting

Openbare verlichting is op het moment van overdracht conform de eisen van de gemeente. Doelstelling daarbij is om zo veel mogelijk te verlichting te voorzien van ledverlichting. Dit is vanwege de doelstellingen uit het Energieakkoord waar de gemeente aan werkt. Aandachtspunt zijn de eigen stroomnetten van HHNK binnen de gemeente en netten die gemeentegrenzen oversteken.

In de projectgroep is geïnventariseerd welke lichtmasten en stroomnetten gemeentegrensoverschrijdend zijn. Uit deze inventarisatie blijkt dat gemeente Waterland en Wormerland een aantal lichtmasten voeden in andere gemeenten. Voor het opstellen van een businesscase wordt de basisafspraak uitgewerkt dat HHNK aan de gemeenten Waterland en Wormerland een eenmalige afkoopsom verschuldigd is.

11. Gladheidsbestrijding

Het bestaande contract van HHNK met Rijkswaterstaat (RWS) voor gladheidbeheersing kan overgenomen worden. Gemeentes zijn vrij om hierin te beslissen. De kosten van de gladheidsbestrijding worden verwerkt in de businesscases.

12. Maatregelen ten gevolge van milieuwetgeving

HHNK verstrekt een overzicht van de bij HHNK bekende saneringslocatie ‘s (Wbb) voor wegen, wegbermen, land- en waterbodem, teerhoudend asfalt, asbestwegen, slakken in fundering etc. inclusief advies daarover van Omgevingsdienst-IJmond aan de gemeenten. In de businesscase wordt voor deze locaties een sanering/risico-opslag opgenomen.

13. Afspraken derden

De zakelijke rechten op leidingen van derde partijen die onder wegen of bermen liggen (zoals van nutsbedrijven of particulieren), worden één-op-één overgenomen. HHNK brengt voor de overdracht de bij HHNK bekende ‘weesleidingen’ in kaart en laat ze registreren bij het Kadaster als ‘weesleiding’ als de eigenaar en/of beheerder niet bekend is. HHNK denkt hierbij ook aan eventuele particuliere (ongeregistreerde) leidingen zoals huisaansluitingen voor hemelwater, riolering onder de weg door naar percelen of sloten aan de overkant van een weg of kolkleidingen.
HHNK verstrekt voor het opstellen van de businesscase een overzicht van lopende onderhoudscontracten, beheerpartijen, inspectie- en toezichthoudende partijen.
HHNK verstrekt daarnaast ook een overzicht van alle lopende en afgeronde juridische geschillen tussen HHNK en partijen aangaande het areaal.

14. Werelderfgoed

HHNK overlegt voor de businesscase alle afspraken betreffende het areaal omtrent de status Werelderfgoed Beemster of overige afspraken met derden welke invloed hebben op het onderhoud.
Met gemeente Purmerend is gesproken over de aanwezigheid van het UNESCO werelderfgoed en de gevolgen daarvan voor de wegenoverdracht. In het huidige beheer

houdt HHNK rekening met het werelderfgoed. Voor het toekomstig beheer worden de kosten verwerkt in de businesscase.

15. Businesscase

Bovenstaande uitgangspunten zullen verwerkt gaan worden in een businesscase per gemeente. De uiteindelijke businesscase kan per gemeente verschillen, maar moet inzicht geven in een aantal basisgegevens. Dit betreft in ieder geval de geprognotiseerde baten en lasten voor de gemeente na potentiële overname en de financiële gevolgen voor de inwoners van de gemeenten. Elke gemeente maakt zelf de eigen businesscase en mag die vergelijken met de businesscases andere gemeenten.

16. Planning

	Activiteiten	Start	Verwachting afronding
1.	Overeenkomen uitgangspunten wegenoverdracht in stuurgroep.	Reeds gestart	16 december 2022
2.	Vaststellen uitgangspunten in college van B&W gemeenten & terugkoppeling besluiten in de stuurgroep.	Na afronding van regel 1	Begin Q1 2023
3.	*[optioneel]* Opstellen en vaststellen uitgangspunten beleid, beheer, onderhoud over te nemen areaal (beheer buiten bebouwde kom).	Reeds gestart	Eind Q1 2023
4.	Opstellen businesscase	Na afronding van regel 2	Begin Q3 2023

Bijlagen:

1. Overzicht kunstwerken op gemeentegrenzen 20221206

© Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier, Heerhugowaard